

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
Київський національний медичний університет
імені О. О. Богомольця
Полтавський державний медичний університет
Аріельський Університет, Аріель, Ізраїль
Краківський педагогічний університет імені Комісії національної
освіти, Польща
Середня школа «Сент-Ендрю», Канада
Національний коледж шкільних керівників, Великобританія
Лабораторія “Макаренко-реферат” Марбурзького університету, ФРН

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
БІОЛОГІЧНІ, МЕДИЧНІ ТА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ
АСПЕКТИ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

(21-22 жовтня 2021 року)

Полтава-2021

УДК 611/614:37.01(06)

Біологічні, медичні та науково-педагогічні аспекти здоров'я людини. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції / За загальною редакцією проф. Пилипенка С.В. — Полтава: Астроя, 2021. — 236 с.

У збірнику представлені результати досліджень, присвячені біологічним та медичним аспектам здоров'я людини, впливу стану навколишнього середовища, природних факторів живої та неживої природи на здоров'я людини, біорізноманітності України, сучасним проблемам методики викладання біології, медицини та еколого-валеологічному вихованню в освітніх закладах.

Редакційна колегія:

Гриньова Марина Вікторівна — голова редколегії, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, декан природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (головний редактор); **Шевчук Сергій Миколайович** — проректор з наукової роботи, доктор географічних наук, професор Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка; **Пилипенко Сергій Володимирович** — доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри біології та основ здоров'я людини Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (зам. головного редактора); **Остапченко Людмила Іванівна** — доктор біологічних наук, професор, директор ННЦ "Інститут біології та медицини" Київського національного університету імені Тараса Шевченка; **Берегова Тетяна Володимирівна** — доктор біологічних наук, професор ННЦ "Інститут біології та медицини" Київського національного університету імені Тараса Шевченка; **Коваль Андрій Анатолійович** — старший викладач кафедри біології та основ здоров'я людини Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка; **Новописьменний Сергій Анатолійович** — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри біології та основ здоров'я людини Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка; **Закалюжний Віктор Маркович** — кандидат геолого-мінералогічних наук, доцент кафедри біології та основ здоров'я людини Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка; **Паляниця Віра Іванівна** — зав. лабораторії кафедри біології та здоров'я людини Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

Комп'ютерне забезпечення: Коваль А.А.

Друкується за ухвалою Вченої ради Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (протокол №3 від 19 жовтня 2021 року.)

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів та посилаєть несуть автори статей.

Література

1. Анистратенко В.В. Определитель гребнежаберных моллюсков (Gastropoda Pectinibranchia) фауны Украины. Часть 1. Морские и солоноватоводные / В.В. Анистратенко // Вестн. зоологии. – 1998. – Отд. выпуск (Supplement) N. 8. – С. 3-65.
2. Анистратенко О.Ю. Новые данные о фауне брюхоногих моллюсков Молочного лимана и прилегающей части Азовского моря / О.Ю. Анистратенко., Д.П. Литвиненко., В.В. Анистратенко // Экология моря. – 2000. – Вып. 50. – С. 45-48.
3. Голиков А.Н. Класс брюхоногие моллюски – Gastropoda Cuvier, 1797 / А.Н. Голиков., Я.И. Старобогатов // Определитель фауны Черного и Азовского морей. – К.: Наук. думка, 1972. – Т. 3. – С. 65-166.
4. Милашевич К.О. Моллюски Черного и Азовского морей / К.О. Милашевич // Фауна России и сопредельных стран. Моллюски русских морей. – М., 1916. – Т. 1. – 312 с.
5. Мордухай-Болтовской Ф. Д. Каспийская фауна в Азово-Черноморском бассейне./ Ф.Д. Мордухай-Болтовской – М. – Л.: Изд-во АН СССР. – 1960. – 286 с.
6. Халиман И.А. Новые находки редких и малоизвестных брюхоногих моллюсков в Азовском море / И.А. Халиман // Вестн. зоологии. – 2001. – Т. 35. – N. 3. – С. 78.
7. Khaliman I. The population status of Cardiidae (Bivalvia) as a bioindicator for water quality in the north-western part of the Sea of Azov // EUREKA, Life sciences. – 2016. – No. 6. – P. 44-51.
8. Анистратенко В.В., Халиман И.А., Анистратенко О.Ю. Моллюски Утлюкского лимана (Азовское море): обзор видового состава с замечаниями по распространению и экологии // Зоологический журнал. – 2017. – Т. 96. – Вып. 2. – С. 144-152.

ХОРОЛОГІЯ ТА ОХОРОНА *SALVINIA NATANS* (L.) ALL. У КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Безсмертна О.О.^{2,3}, Яворівський Р.Л.¹, Фармега О.С.¹

¹ Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

² Київський національний університет імені Тараса Шевченка

³ Ківерцівський національний природний парк «Цуманська пуща»

Сьогодні одним із найважливіших напрямків збереження біорізноманіття є вивчення еколого-біологічних особливостей поширення рідкісних та зникаючих видів. На сьогоднішній день вплив людини на екосистеми є дуже значним та часто призводить до негативних трансформацій навколишнього середовища. У результаті цього популяції багатьох видів рослин знаходяться у критичному стані. Тому одним із основних завдань у збереженні природних екосистем є вивчення лімітуючих екологічних факторів для рідкісних видів, стану їхніх популяцій та динаміки чисельності в межах природного ареалу чи його частин.

Сальвінія плаваюча (*Salvinia natans* (L.) All.) – однорічна

водна папороть, що в Україні занесена до Червоної книги зі статусом «неоцінений вид» [6]. Це означає, що на даний час відомості про її толерантність до різних екологічних чинників середовища, особливості поширення та сезонного розвитку, ценотичну приуроченість потребують уточнення та доповнення. Гідрофіт та гелофіт, розмножується спорами, а процес спороношення відбувається протягом серпня–вересня.

На території Київської області *Salvinia natans* (L.) All. часто трапляється на заплаві річки Дніпро по всій її довжині у місті Київ як на лівобережній, так і на правобережній частинах і є єдиною водною папороттю у ній.

Про знахідки сальвінії плаваючої у Києві відомо з багатьох джерел починаючи ще з ХІХ–першої половини ХХ ст. Зокрема, зазначалось, що вона знаходилась на околицях Дарниці, у східній крайній частині Києва між Броварами та Дарницею, у селі Микільська Слобідка та на Воскресенському масиві міста [1].

У попередні роки сальвінію плаваючу було зафіксовано у Києві на Оболонській заплаві, зокрема, в озері Лукове, поблизу затоки Верблюд, затоки Тартак та розташованої поблизу затоки Вовкувата; поодинокі особини фіксувалися також біля узбережжя Рибальського півострова [1].

Досить часто *Salvinia natans* (L.) All. трапляється і у водоймах лівобережної частини Дніпра, зокрема, поблизу стариць Десни ближче до основи Сваромського півострова, у затоках та озері поміж урочищ Городище та Моложі на території Троещинської заплави, у Півкруглій затоці урочища Запісоччя (Північного), на озері Вигурівське Середнє, озері Малинівка, в урочищі Горбачиха поблизу Вужачкової затоки. Відомі знахідки також і в узбережжях та на протоках островів Муромець та Лопуховатий, зазвичай досить багато особин, у гирлі річки Десенка (Чорторія), а тепер – і в затоці Чорторій. Суцільні зарості попороти виявлено на озерах Підбірна та Худо, що належать до Осокорківської заплави [1].

Сальвінію плаваючу також зафіксовано у Венеційській протоці, що між островом Малий Гідропарк та Венеціанський, у Рогоподібній затоці поблизу південного узбережжя Долобецького острова та в озерах Центральному, Бабиному (Труханів острів), поширена також у Галерній затоці, вздовж берегів півострова Гострий, фіксується поміж численних проток Жукового острова та біля берегів островів Козачий і Ольжин [2].

Досить часто у літературі з'являлися відомості про те, що сальвінія плаваюча поширена в північній частині острівного архіпелагу в Києві, зокрема, у заплавах Дикого острова поблизу розташованих до нього островів, біля островів Рославський та Покал та ще північніше, а також в озері Вербному, що на Оболоні [5].

Salvinia natans (L.) All. є досить поширеним видом також у річках Десна та Козинка, місцями утворюючи чисті угруповання

[3; 4].

Проте зазначимо, що у багатьох водоймах Дніпровської заплави ця водна папороть відсутня взагалі, а саме в озерах Радунка, Гнилуша, між озерами Малинівка та Радунка, в озерах Тельбін і Нижній Тельбін та ін. [5].

Отже, на території Київської області популяції *Salvinia natans* (L.) All. є чисельними, стійкими, але чисельність особин у зафіксованих місцезростаннях змінюється. Тому необхідно проводити подальші системні моніторингові дослідження стану популяцій *Salvinia natans* (L.) All. у вище зазначених водоймах та посилити заходи щодо охорони природних оселищ цього реліктового та червонокнижного виду флори України, котрий має важливе декоративне кормове та водоохоронне значення.

Література

1. Parnikoza I., Shevchenko M., Shevchenko N. Current state of rare plants populations of Muromets Island, Kyiv, Ukraine. Біологічні дослідження молодих вчених в Україні (Київ, 28-29 жовт. 2009 р.). Київ, 2009. С. 31–32.
2. Василюк О., Богомаз М., Шевченко Н., Іноземцева Д., Плига А., Костюшин В., Коломицев Г. Знахідки рослин, занесених до Червоної книги України та Резолюції 4 Бернської конвенції, в існуючих і перспективних територіях природно-заповідного фонду Київської області та м. Києва. Знахідки рослин і грибів Червоної книги та Бернської конвенції (Резолюція 6). Київ–Чернівці : Друк Арт, 2019. Т.1. С. 122–136.
3. Дубина Д. В. Распространение, экология и ценология *Trapa natans* L. (Trapaceae) на Украине. Ботанический журнал. 1982. № 67 (5). С. 659–667.
4. Дубровський Ю., Дубровська Л., Котенко А., Титар В., Цвєлих О. Збереження островів околиць Києва як важливої складової Дніпровського екокоридору. Дніпровський екологічний коридор. 2008. С. 78–85.
5. Савицький О., Зуб Л. Рослинність водойм м. Києва. Український ботанічний журнал. 1999. № 56 (1). С. 267–275.
6. Червона книга України. Рослинний світ / За ред. Я. П. Дідуха. Київ : Глобалконсалтинг, 2009. С. 38.

БІОЛОГО-ЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТРУТОВИХ ГРИБІВ ОКОЛИЦЬ С. БОЖКІВСЬКЕ (ПОЛТАВСЬКИЙ Р-Н) ТА ВИВЧЕННЯ ЇХ В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ «БІОЛОГІЯ»

Берданова В.І.

*Божківський ліцей (опорний заклад) Новоселівської сільської ради,
Полтавського району, Полтавської області, Україна*

Серед значного різноманіття живих організмів, що населяють різні біоценози земної кулі, важливе місце займають гриби, яких нараховується в теперішній час близько 70 тисяч видів і які зустрічаються у всіх середовищах існування: у ґрунті і воді, у

ХІМІЯ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ	
Яблуновська (Голінько) І.І., Ягунова В.	185
РОЗДІЛ 3. ВПЛИВ СТАНУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ	
ПЕРЕВАГИ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ СВИНАРСТВА	
Вовк А.А., Усенко О.О., Усенко С.О.	188
ВПЛИВ СТАНУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ	
Колесникова Н.І. ¹ , Коритько І.В. ²	190
ПИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	
Лифар С.С., Дяченко-Богун М. М.	193
БАКТЕРИЦИДНА АКТИВНІСТЬ ЯЛІВЦЮ СЕРЕДНЬОГО В УМОВАХ УРБООКОСИСТЕМИ М. ДНІПРО	
Юсипіва Т.І.	194
ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ НАКОПИЧЕННЯ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ	
Яблуновська І.І., Новописьменний Д.С.	198
РОЗДІЛ 4. БІОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВІДТВОРЕННЯ ТА ОХОРОНИ БІОРІЗНОМАНІТТЯ ТВАРИННОГО ТА РОСЛИННОГО СВІТУ	
ОСОБЛИВОСТІ ФЛОРИ СУХОДІЛЬНИХ ЛУКІВ ОКОЛИЦЬ М. ПОЛТАВИ	
Гапон С.В., Власенко Є.М.	200
ВІДДІЛ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН БОТАНІЧНОГО САДУ ПОЛТАВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. В.Г. КОРОЛЕНКА	
Сагайдак В., Гомля Л.	202
СТАН ФАУНИ МОЛЮСКІВ УТЛЮКСЬКОГО ЛИМАНУ – ЯК НАСЛІДОК ДІЇ ЕКОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ	
Халіман І.О., Коваленко Д.В. Федюшко М.П.	203
ХОРОЛОГІЯ ТА ОХОРОНА <i>SALVINIA NATANS</i> (L.) ALL. У КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	
Безсмертна О.О. ^{2,3} , Яворівський Р.Л. ¹ , Фармега О.С. ¹	207
БІОЛОГО-ЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТРУТОВИХ ГРИБІВ ОКОЛИЦЬ С. БОЖКІВСЬКЕ (ПОЛТАВСЬКИЙ Р-Н) ТА ВИВЧЕННЯ ЇХ В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ «БІОЛОГІЯ»	
Берданова В.І.	209
СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ <i>STENACTIS ANNUA</i> (L.)	
Воробець Н.М.	211
ДЕКОРАТИВНІ ОДНОРІЧНИКИ КОЛЕКЦІЇ АГРОБІОСТАНЦІЇ ПНПУ ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА	
Гапон С.В., Джупій М.С.	213
ВМІСТ ВІЛЬНОГО ПРОЛІНУ У РОСЛИНАХ ВИСОКОГІРНИХ ВИДІВ РОДУ <i>GENTIANA</i> L.	
Грицак Л.Р., Дробик Н.М.	214
ВИВЧЕННЯ ЦИТОСТАТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ <i>SAMBUCUS NIGRUM</i> L.	
Каллуб Л.І.	216